

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 7.oktobrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Laura Konošonoka, senatores Dzintra Amerika un Diāna Makarova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta priekšnieka 2022.gada 23.februāra lēmuma Nr. 22-1.35/42 atcelšanu, sakarā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 4.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (turpmāk – dienests) Zemgales reģiona brigādes rīkojumu pieteicējam /Persona A/ piemērots disciplinārsods – rājiens – par to, ka viņš 2021.gada 14.oktobrī pie Latvijas Republikas Saeimas (turpmāk – Saeima) ēkas, esot dienesta aizsargtērpā, piedalījies protesta akcijā pret obligāto vakcināciju, tādējādi radot iespaidu, ka tiek pausts oficiāls dienesta viedoklis.

Administratīvais process iestādē noslēdzies ar dienesta priekšnieka 2022.gada 23.februāra lēmumu Nr. 22-1.35/42 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), ar kuru pieteicējam piemērotais disciplinārsods atstāts negrozīts.

Pieteicējs minēto lēmumu pārsūdzēja administratīvajā tiesā.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2022.gada 25.novembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Ar Senāta 2024.gada 25.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-167/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0625.A420165122.6.S](#), minētais rajona tiesas spriedums atcelts.

[3] Izskatījusi lietu no jauna, Administratīvā rajona tiesa ar 2024.gada 4.novembra spriedumu pieteikumu apmierināja.

Tiesa secināja, ka tai, ievērojot Senāta 2024.gada 25.jūnija spriedumā lietā Nr. SKA-167/2024 nospriesto, ir jāizvērtē, vai pieteicējs konkrētajos apstākļos pamatoti saukts pie disciplinārbildības, tostarp pārbaudot arī pieteikumā norādītos argumentus par pieteicēja cilvēktiesību ievērošanu konkrētajās publiski tiesiskajās attiecībās – par pieteicēja tiesībām uz vārda brīvību un pienākumu konsultēties ar arodbiedrību, ja disciplinārsods tiek piemērots arodbiedrības pilnvarotajai personai. Tiesa atzina, ka dienests nav pienācīgi pamatojis pārsūdzēto lēmumu un tādējādi nav pierādījis disciplinārpārkāpuma sastāvu. Tāpat tiesa uzskatīja, ka nekonsultēšanās ar Kurzemes ugunsdzēsēju arodbiedrību varēja ietekmēt pārsūdzētā lēmuma saturu, līdz ar to ir pamats minētā lēmuma atcelšanai.

[4] Dienests par minēto spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, jo uzskata, ka tiesa nav ievērojusi Senāta 2024.gada 25.jūnija spriedumā lietā Nr. SKA-167/2024 norādīto, ka, atkārtoti izskatot lietu pēc būtības, ir jāvērtē, vai dienesta nekonsultēšanās ar arodbiedrību varēja novest pie nepamatota soda piemērošanas pieteicējam. Tiesas spriedumā ir tikai izteikts pieņēmums, ka konsultēšanās ar arodbiedrību būtu varējusi ietekmēt pārsūdzētā lēmuma

saturu. Tiesa nepamatoti pieteicēja rīcību interpretējusi tikai kā atrašanos sabiedrībā dienesta aizsargtērpā un nepareizi tulkojusi pieteicēja pārkāptās tiesību normas.

[5] Pieteicējs paskaidrojumā par kasācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[6] Kasācijas tiesvedībā pārbaudāms, vai tiesa pareizi piemērojusi Arodbiedrību likuma 13.panta sesto daļu un vai pamatoti secinājusi, ka pārsūdzētajā lēmumā ietvertais pamatojums nav pietiekams un disciplinārpārkāpums nav pierādīts.

[7] Saskaņā ar Arodbiedrību likuma 13.panta sesto daļu, ja darba devējs par noteiktās darba kārtības vai darba līguma pārkāpšanu ir paredzējis izteikt rakstveida piezīmi vai rājienu arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai, kura līdztekus nolīgtajam darbam pilda pārstāvja pienākumus, tas savlaicīgi konsultējas ar attiecīgo arodbiedrību.

Minētā tiesību norma paredz īpašus noteikumus arodbiedrības pilnvaroto personu aizsardzībai pret diskrimināciju saistībā ar viņu darbību arodbiedrībā disciplinārsoda piemērošanas gadījumā. Proti, pirms disciplinārsoda piemērošanas šis jautājums ir apspriežams ar arodbiedrību, uzklusot tās viedokli, iebildumus.

Tiesa atzinusi, ka dienests ir pieļāvis procesuālo tiesību normu pārkāpumu, jo pirms disciplinārsoda piemērošanas ar arodbiedrību nav apspriedies, lai gan pieteicējs ir arodbiedrības pilnvarotā amatpersona un apstrīdēšanas iesniegumā bija norādīts uz dienesta pienākumu konsultēties ar arodbiedrību.

[8] Procesā pieļautās kļūdas pēc to smaguma pakāpes var būt ļoti atšķirīgas (piemēram, iestādes adreses nenorādīšana lēmumā, no vienas puses, un personas neuzklausišana, kur tā paredzēta, no otras puses). Tieši kļūdas smaguma pakāpe nosaka rezultātu – vai administratīvais akts ir atceljams. Tāpēc procesuālo tiesību normu pārkāpuma gadījumā ir vērtējams, vai iestādes pieļautā kļūda procesā ir tik būtiska, ka pati par sevi noved pie administratīvā akta atcelšanas. Parasti tiek vērtēts, vai procesuālais pārkāpums varēja ietekmēt lietas iznākumu. Procesuālais pārkāpums, kas nav būtisks, nenoved pie tik būtiskām sekām kā administratīvā akta atcelšana. Administratīvā akta atcelšana jebkura procesuāla pārkāpuma dēļ būtu nesamērīga (*Senāta 2008.gada 23.decembra sprieduma lietā Nr.[SKA-576/2008](#), A42481605, 12.punkts*). Tātad procesuāla rakstura kļūdas un to ietekme uz gala lēmuma tiesiskumu ir vērtējamas saprātīgi (*Senāta 2010.gada 18.marta sprieduma lietā Nr.[SKA-69/2010](#), A42477506, 12.punkts*).

Vērtējot iestādes pieļautā procesuālā pārkāpuma, pirms disciplinārsoda piemērošanas nekonsultējoties ar arodbiedrību, kā to paredz Arodbiedrību likuma 13.panta sestā daļa, ietekmi uz lietas iznākumu un līdz ar to gala lēmuma tiesiskumu, paturams prātā šo procesuālo tiesību normu mērķis – aizsargāt pret diskrimināciju arodbiedrības pārstāvjus, nodrošinot, lai ar nesamērīgiem sodiem neatturētu arodbiedrību pārstāvjus no savu biedru interešu paušanas un aizsardzības.

Arodbiedrību likuma 13.panta sestajā daļā paredzētā darba devēja konsultēšanās pienākuma jēga ir pamatot, ka paredzamais disciplinārsods nav saistīts ar attiecīgās personas statusu arodbiedrībā. Arodbiedrības uzdevums, sniedzot viedokli darba devējam, ir izvērtēt, vai paredzamais disciplinārsods pamatots ar objektīviem apstākļiem par personas pārkāpumu, nevis saistīts ar šīs personas statusu arodbiedrībā un pamatotām darbībām, veicot darbinieku pārstāvja funkcijas attiecīgajā darba vietā.

Arodbiedrībām konsultēšanas tiesības ir jāizmanto godprātīgi, jo Arodbiedrību likuma 13.panta sestajā daļā paredzētās tiesiskās garantijas nav uzskatāmas par arodbiedrības pilnvaroto amatpersonu privilēģiju, kas tās pasargā no disciplinārsoda piemērošanas, bet gan par likumā paredzētu instrumentu disciplinārsoda piemērošanai nozīmīgu faktu iespējami pilnīgākai noskaidrošanai.

[9] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tiesai šajā lietā bija jāpārbauda, vai disciplinārsods pieteicējam bija piemērots objektīvu apstākļu dēļ. Tomēr no tiesas sprieduma neizriet, ka šāda pārbaude būtu veikta.

Tiesa konstatējusi, ka pārsūdzētajā lēmumā nav norādīti nekādi apsvērumi saistībā ar pieteicēja statusu arodbiedrībā, tādēļ atzinusi, ka pamatojuma trūkuma dēļ tā nevar pārbaudīt, vai dienests ir pienācīgi izvērtējis situāciju, lai nebūtu pamata aizdomām, ka notiek apzināta vēršanās pret pieteicēju kā arodbiedrības pārstāvi (*pārsūdzētā sprieduma 10.punkts*). Tomēr, lai atzītu, ka ir pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums, ir jābūt skaidrībai par to, ka ir ietekmēts lietas iznākums. Šā iemesla dēļ nav pietiekami izvirzīt pieņemumu par iespējamām aizdomām, kā to faktiski darījusi tiesa.

Dienests lietas izskatīšanas gaitā ir skaidri paudis savu nostāju, ka pieteicējam piemērotais disciplinārsods ir objektīvi pamatots un nav saistīts ar viņa kā arodbiedrības pilnvarotā pārstāvja statusu vai veiktajām darbībām, tostarp nav saistīts ar vēstules, kurā pausts dienesta darbinieku atšķirīgs viedoklis par valdības noteiktajiem pasākumiem Covid-19 infekcijas izplatības novēršanai, nodošanu Saeimas priekšsēdētājam. Dienests kasācijas sūdzībā uzsvēris, ka par to pašu notikumu pie disciplinārbildības tika saukti 20 nodarbinātie, no kuriem lielākajai daļai piemērots disciplinārsods – rājiens –, tādējādi akcentējot, ka sodoša rakstura pasākumi nav tikuši vērsti tikai pret pieteicēju.

Pieteicējs ir Kurzemes Ugunsdzēsēju arodbiedrības valdes priekšsēdētājs, un viņa rīcībā objektīvi ir jābūt informācijai par tiem apstākļiem, kas pamato darba devēja atšķirīgo attieksmi pret viņu, ja tāda ir bijusi. No lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs būtu norādījis konkrētus apstākļus, kas liecinātu par šādu atšķirīgu attieksmi, aprobežojoties ar vispārīgām frāzēm par dienesta vēlmi izrēķināties ar viņu un dienesta pieļautām nelikumībām un ļaunprātīgu varas izmantošanu pret zemākstāvošajiem (*lietas 14.lapa*). Tomēr jāatgādina, ka disciplinārlietas ierosināšana ir tiesisks instruments, ar kura palīdzību tiek noskaidroti ar amatpersonas iespējamo disciplinārpārkāpumu saistīti apstākļi, tādēļ disciplinārlietas ierosināšanas fakts pats par sevi vēl neliecina par atšķirīgas attieksmes īstenošanu pret konkrēto personu.

Turklāt vērā ņemams, ka apstrīdēšanas iesniegumu par sākotnējo lēmumu ir iesniegusi Kurzemes Ugunsdzēsēju arodbiedrība, un šajā iesniegumā vērsta uzmanība uz atsevišķu procesuālo tiesību normu, tajā skaitā Arodbiedrību likuma 13.panta sestās daļas, pārkāpumu, tomēr nav norādīts neviens konkrēts apstāklis, kas liecinātu par dienesta īstenošanu diskrimināciju attiecībā uz pieteicēju saistībā ar viņa statusu arodbiedrībā vai veiktajām darbībām. Tātad, lai arī arodbiedrībai bija iespēja izteikt savu viedokli par to, vai pieteicējam piemērotais disciplinārsods ir objektīvi pamatots, tā šādu iespēju nav izmantojusi.

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst, ka tiesa pārsteidzīgi un bez pienācīgas lietas faktisko apstākļu pārbaudes secinājusi, ka dienesta pieļautais procesuālais pārkāpums, pirms disciplinārsoda piemērošanas pieteicējam nekonsultējoties ar arodbiedrību, ir būtisks un varēja ietekmēt pārsūdzētā lēmuma saturu.

[10] Tiesa spriedumā norādījusi, ka tai no pārsūdzētā lēmuma nav saprotams, kā pieteicēja atrašanās aizsargtērpā ir uzskatāma par oficiāla dienesta viedokļa paušanu, un ka pārsūdzētajā lēmumā nav pierādīts, ka pieteicēja atrašanās aizsargtērpā sabiedrībā būtu identificēta kā oficiāls dienesta viedoklis. Tādēļ tiesa atzinusi, ka disciplinārpārkāpuma sastāvs nav pierādīts.

Dienests kasācijas sūdzībā šiem tiesas secinājumiem iebildis un norādījis, ka pieteicējs ar savu rīcību, pie Saeimas ēkas atrodoties dienesta aizsargtērpā un izrādot protestu pret valdības noteiktajiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežojumiem, ir pārkāpis normatīvajos aktos izvirzītos pienākumus, radot negatīvu priekšstatu par dienestu un tā darbības pamatprincipiem gan sabiedrībai, gan citām dienesta amatpersonām.

Senāts no minētā secina, ka tādējādi lietā ir radies strīds par pārsūdzētajā lēmumā ietvertā pamatojuma pietiekamību un tiesas kompetences robežām.

[11] Pamatojuma princips, kas ir viens no tiesiskas valsts, labas pārvaldības, patvaļas aizlieguma un procesuālā taisnīguma pamatprincipiem, nostiprināts Administratīvā procesa likuma 67.panta normās, no kurām izriet iestādes pienākums rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā norādīt uz visiem lietas būtiskajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kā arī izdarītajiem lietderības apsvērumiem un secinājumiem, kāpēc konkrētajā gadījumā attiecīgais lēmums ir nepieciešams (sal. *Senāta 2024.gada 28.augusta sprieduma lietā Nr. SA-2/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0828.SA000224.4.S](#), 12.punkts*).

Pamatojuma uzdevums ir padarīt skaidrus administratīvā akta adresātam tam uzliktos pienākumus un izskaidrot šāda pienākuma tiesisko un faktisko pamatu, tādējādi dodot iespēju personai aizsargāt savas tiesības (piemēram, *Senāta 2021.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-138/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0923.A43009415.14.S](#), 26.punkts*). Savukārt pamatojuma trūkums, kas neļauj saprast administratīvā akta būtību un attiecīgi izvērtēt tā pareizību, var tikt atzīts par būtisku procesuālu pārkāpumu, kas ir pamats šāda akta atcelšanai (sal. *Senāta 2022.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-46/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0420.A420565812.12.S](#), 9.punkts*).

Tomēr pamatojuma norādīšana nav pašmērķis. Tādējādi gan saturiski, gan apjoma ziņā tas norādāms tik daudz, lai, raugoties tieši no adresāta pozīcijas, būtu saprātīgi pietiekams. Tiesas procesa laikā var tikt novērsti trūkumi pamatojumā, bet vienlaikus ir jāraugās, cik būtiski ir šie trūkumi, vai nav atzīstams, ka pamatojuma lēmumā būtībā nav vispār (sal. *Senāta 2018.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-5/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0130.A420681211.2.S](#), 6.punkts*).

Vienlaikus Administratīvā procesa likuma 150.panta otrā daļa noteic, ka iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kas norādīti administratīvajā aktā. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 3.punktam tiesa pārbauda, vai administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu, bet 250.panta otrā daļa paredz, ka tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, spriedumā ņem vērā tikai to pamatojumu, ko iestāde ietvērusi administratīvajā aktā.

Pamatojums pamatojuma principa izpratnē (Administratīvā procesa likuma 67.pants) nošķirams no Administratīvā procesa likuma 250.panta otrajā daļā lietotā jēdziena „pamatojums”, ar ko saprotams pamats, kāpēc konkrētās tiesiskās attiecības ir nodibinātas, proti, apstākļi, kas ir administratīvā akta pamatā (*Višķere I., Savina S. Administratīvā akta pamatojuma maiņas aizliegums. Jurista Vārds, 15.12.2020., Nr. 50 (1160)*).

Administratīvā procesa likuma 150.panta otrā daļa un 250.panta otrā daļa neļauj tiesai, skatot pieteikumu par nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu, pieteicējam nelabvēlīgu spriedumu pamatot ar jauniem apstākļiem, uz kuriem nav norādīts administratīvajā aktā. Tomēr tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai iestādes norādītie apstākļi, uz kuriem administratīvais akts balstīts, patiešām pastāv. Tiesa var un tai nepieciešams atļaut lietas dalībniekiem iesniegt papildu pierādījumus par iestādes lēmumā minēto pamatojumu. Pat ja lēmumā nav atspoguļoti visi pierādījumi kādam iestādes pamatojumam vai tie izvēlēti neveiksmīgi, gan iestāde, gan privātpersona tiesā var iesniegt papildu pierādījumus (sal. *Senāta 2012.gada 14.septembra sprieduma lietā Nr. [SKA-367/2012](#), A42683908, 9.punkts, Senāta 2012.gada 4.jūlija sprieduma lietā Nr. [SKA-196/2012](#), A43013412, 9. un 10.punkts*).

Ievērojot minētās atziņas, secināms, ka administratīvajā aktā norādītais pamatojums nav vienādojams ar administratīvā akta pamatā esošajiem apstākļiem. Tiesvedības gaitā ir pieļaujams gan novērst nebūtiskus trūkumus administratīvā akta pamatojumā, gan arī iesniegt papildu pierādījumus par administratīvā akta pamatā esošajiem apstākļiem.

[12] Disciplinārsods ir disciplinārpārkāpuma sekas. Tas nozīmē, ka tiesai, pārbaudot iestādes piemērotā disciplinārsoda tiesiskumu, ir jāpārliedz, vai amatpersonas darbībā ir konstatējams disciplinārpārkāpuma sastāvs, vai iestāde nav pieļāvusi kļūdas rīcības brīvības izmantošanā un vai, nosakot sodu, ir pareizi izdarījuši lietderības apsvērumus. Iestādes lēmuma pamatojumam tādējādi jāaptver visi disciplinārpārkāpuma sastāva elementi, apsvērumi par nepieciešamību piemērot disciplinārsodu un disciplinārsoda izvēli tā piemērošanas gadījumā.

Senāts konstatē, ka pārsūdzētajā lēmumā ir norādīts uz pieteicēja darbībām 2021.gada 14.oktobrī (klātbūtne dienesta aizsargtērpā publiskā pasākumā, kurā tika apšaubīti valdības noteiktie pasākumi Covid-19 pandēmijas laikā, tādējādi radot iespaidu, ka tiek sniegts oficiāls dienesta viedoklis) un uzskaitīti ar šīm darbībām pārkāptie normatīvie akti, kā arī ir atspoguļoti lietderības apsvērumi disciplinārsoda piemērošanai. Tātad pārsūdzētā lēmuma pamatojums aptver gan disciplinārpārkāpuma sastāvu, gan arī lietderības apsvērumus par disciplinārsoda piemērošanu, proti, tas rada pietiekamu skaidrību par tiem apstākļiem, kas iestādes ieskatā ir pamats disciplinārpārkāpuma konstatēšanai un soda piemērošanai.

Tiesas kontroles mērķis, kāds tas izriet no administratīvā procesa tiesā būtības (Administratīvā procesa likuma 103.pants), ir noskaidrot, vai objektīvi pastāv iestādes konstatētais pamats konkrēto tiesisko attiecību nodibināšanai, nevis tikai pārbaudīt, vai iestāde administratīvajā aktā ir pietiekami precīzi norādījusi savus apsvērumus. Tādēļ, ja tiesai nav saprotami atsevišķi iestādes apsvērumi vai secinājumi, tai tiesvedības laikā ir jādod iespēja iestādei attiecīgās neskaidrības novērst. Savukārt, ja tiesvedības laikā starp lietas dalībniekiem rodas strīds par kādu no apstākļiem, tostarp par administratīvā akta pamatā esošajiem apstākļiem, vai arī tiesa uzskata, ka par kādu no apstākļiem nav iesniegti pierādījumi vai arī tie nav pietiekami, tiesai ir jādod iespēja iesniegt papildu pierādījumus. Minētais nenozīmē, ka tādējādi tiesa būtu mainījusi administratīvā akta pamatojumu.

[13] Apkopojot minēto, Senāts atzīst, ka tiesa nav pienācīgi pārbaudījusi pieteicēja tiesību uz arodbiedrību brīvību iespējamo aizskārumu un nav pareizi novērtējusi pārsūdzētajā lēmumā ietvertā pamatojuma un ar šo pamatojumu saistīto pierādījumu pietiekamību. Šo iemeslu dēļ tiesas spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 4.novembra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai;

atmaksāt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam drošības naudu 70 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

L. Konošonoka Dz. Amerika D. Makarova